

Media, nadawcy i odbiorcy

WIEDZA W PIGUŁCE

Dla nauczyciela

Zrozumienie zależności między nadawcami a odbiorcami informacji jest kluczową kwestią dla orientacji na rynku mediów. Wiedza o tym, kto jest nadawcą informacji oraz jakie czynniki wpływają na sposób prezentowania informacji w mediach, chroni odbiorcę przed manipulacją.

Rynek mediów tworzą: media (media tradycyjne, czyli telewizja, radio i prasa drukowana, jak też nowe media oparte na internecie), ich odbiorcy i użytkownicy oraz tzw. regulatory, czyli organizacje i instytucje, które kontrolują działalność mediów tradycyjnych (uwaga: zawartość Internetu nie podlega regulacji). Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji kontroluje treści nadawane w radiu i telewizji poprzez analizowanie programów oraz przyznawanie koncesji. Urząd Komunikacji Elektronicznej przydziela i kontroluje częstotliwości dające techniczne możliwości nadawania programów radiowych i telewizyjnych. Istnieją także obywatelskie i branżowe organizacje, które nadzorują działalność mediów, np. stowarzyszenia dziennikarskie.

Treść informacji podawanych przez konkretne media kształtowana jest w zależności od linii redakcyjnej (tj. ogółu poglądów politycznych i społecznych) nadawcy, interesów ekonomicznych właścicieli mediów oraz polityki medialnej. Polityka medialna to polityka państwa realizowana za pośrednictwem mediów, przede wszystkim w dziedzinach: społecznej, edukacyjnej i kulturalnej. Poprzez media oddziałuje się na społeczeństwo, dlatego np. nadawcy publiczni mają ustawowo zapisane większe obowiązki niż pozostali nadawcy radiowi i telewizyjni. Nie równa się to tzw. upolitycznieniu mediów. Na różnice w referowaniu wydarzeń i podawaniu informacji wpływa też charakter danego medium.

Nowe media zmieniły tradycyjne sposoby komunikowania się. Dotychczasowy model „jeden do wielu” jest wypierany przez model „wielu do wielu”. Wynika to z łatwości tworzenia własnych platform informacyjnych. Możliwości korzystania z prawa do uczestnictwa w kulturze oraz korzystania z wolności słowa i swobody wypowiedzi zyskują nowy poziom, a jednocześnie powstają nowe dylematy (np. kwestia odpowiedzialności za słowo, gdy występuje się pod „nickiem”).

Dla ucznia

O wygranej polskiej reprezentacji dowiadujemy się z mediów, czyli środków przekazu. Dzielą się one na:

- media tradycyjne — radio, telewizja, gazety i czasopisma papierowe;
- nowe media — internet, media społecznościowe (np. blogi).

Każde medium ma określony charakter. Twórcy mediów i dziennikarze wybierają, jak przedstawią dany temat oraz jakie szczegóły dodadzą do podstawowej informacji. Na przykład tworząc materiał o polskiej reprezentacji, mogą napisać tekst lub zrobić zdjęcia, opisać sytuację sportu na świecie lub przybliżyć sylwetki wybranych polskich sportowców. To wszystko kształtuje informacje, których jesteś odbiorcą.

Wykorzystuj nowe media. Ty także możesz być w nich nadawcą: dzielić się swoją wiedzą i przekazywać innym ważne dla ciebie informacje. Możesz dzielić się swoimi opiniami na wybrane tematy.

POMYŚL NA LEKCJĘ

W trakcie zajęć uczestnicy i uczestniczki poznają pojęcie mediów tradycyjnych i nowych mediów. Zastanowią się nad istniejącymi różnicami w komunikacji przy wykorzystaniu różnych mediów. Podzielią rozmaite czynności na takie, które są odbieraniem, i takie, które są nadawaniem informacji.

Cele operacyjne

Uczestnicy i uczestniczki:

- potrafią wyjaśnić, kto jest nadawcą, a kto odbiorcą w nowych i tradycyjnych mediach;
- rozumieją różnicę między odbieraniem a nadawaniem informacji;
- potrafią podać przykłady nadawania i odbierania informacji;
- wiedzą, że mogą wybierać różne media w zależności od potrzeb.

Przebieg zajęć

Jeśli masz taką możliwość, przynieś na zajęcia radioodbiornik, kilka gazet, telewizor. Możesz też narysować je przed zajęciami na tablicy.

1.

Czas: 10 min

Forma: rozmowa

Pomoce: przyniesione rekwizyty lub ich narysowane na tablicy symbole.

Pokaż uczestnikom i uczestniczkom przedmioty lub ich symbole narysowane na tablicy. Powiedz, że dzisiaj na zajęciach będziecie rozmawiać o komunikacji w mediach. Zapytaj, jakiego medium brakuje wśród tych wymienionych. Jeśli taka odpowiedź nie pojawi się, powiedz o internecie i wyjaśnij, że zaliczamy go do nowych mediów, w przeciwieństwie do radia, prasy i telewizji, które są nazywane mediami tradycyjnymi.

Poproś jedną osobę, żeby przedstawiła się z imienia i nazwiska na głos przed całą grupą. Następnie poproś wszystkich uczestników i uczestniczki, żeby podeszli do kilku osób, przywitali się i przedstawili. Po 2–3 minutach zadaj pytanie grupie:

- Kto był nadawcą, a kto odbiorcą w sytuacji, kiedy jedna osoba przedstawiała się na głos pozostałym?
- Kto był nadawcą, a kto odbiorcą w momencie, kiedy poszczególne uczestniczki i uczestnicy podchodzili do różnych osób i witali się ze sobą?

Podsumuj, zwracając uwagę na to, że nadawca to osoba, która wysyła komunikat, a odbiorca to ten, kto go odbiera. Podaj inne przykłady sytuacji ilustrujących podział na nadawcę i odbiorcę albo zapytaj o nie. Jak wygląda to w przypadku, gdy urząd na swojej stronie internetowej publikuje oświadczenie, a jak podczas sprawdzianu pisanego w klasie czy spektaklu w teatrze? Wspólnie odpowiedzcie na pytanie, kto w tych sytuacjach jest nadawcą, a kto odbiorcą.

2.

Czas: 10 min

Forma: praca w grupach, rozmowa

Pomoce: **materiał pomocniczy dla grup „Media i komunikacja”**

Razem ze wszystkimi uczestnikami i uczestniczkami usiądźcie w kręgu. Na środku połóż wydrukowany Rysunek 1 i 2 z **materiału pomocniczego „Media i komunikacja”**. Poproś uczestników i uczestniczki o przyjrzenie się rysunkom i zastanowienie się, który rysunek obrazuje komunikację za pośrednictwem telewizji, radia, prasy i internetu.

Następnie zadaj grupie pytanie:

- Które elementy na rysunku przedstawiają nadawcę, a które odbiorcę?

Zwróć uwagę na różnice między telewizją i radiem a internetem:

- w telewizji i radiu komunikacja jest jednostronna — twórcy decydują o treści komunikatów (np. zawartości programu na dany dzień), a odbiorcy mogą jedynie wybierać między poszczególnymi treściami;
- komunikacja w internecie jest wielostronna — każda osoba może być zarówno odbiorcą, jak i nadawcą treści.

Następnie przedstaw Rysunek 3 z **materiału pomocniczego „Media i komunikacja”**. Zapytaj uczestników i uczestniczki, co może ilustrować ten rysunek, biorąc pod uwagę komunikację w mediach tradycyjnych. Jaką audycję lub program telewizyjny może on przedstawiać?

Powiedz, że media tradycyjne też coraz częściej są interaktywne: zdarzają się audycje radiowe z udziałem słuchaczy, podczas których głosują oni albo biorą udział w dyskusjach, a telewizji poprzez głosowanie wpływają na dalszy przebieg programu telewizyjnego.

3.

Czas: 15 min
Forma: praca w grupach
Pomoce: **materiał pomocniczy dla grup „Nadawanie i odbieranie”**.

Podziel uczestników i uczestniczki na pary. Każdej parze daj wydrukowany, pocięty na paski i umieszczony w kopertach **materiał pomocniczy dla grup „Nadawanie i odbieranie”**. Poproś pary o podzielenie pasków na 2 grupy: jedna ma dotyczyć czynności, które są związane z nadawaniem informacji, a druga czynności związanych z ich odbieraniem. Kiedy pary skończą pracować, odczytuj kolejno po jednym pasku i pytaj grupę, czy jest to przykład nadawania, czy odbierania informacji. Jeśli pojawią się wątpliwości, wyjaśnij je.

Podsumuj ćwiczenie, zwracając uwagę, że często nasza obecność w sieci jest jednocześnie nadawaniem i odbieraniem. Podkreśl różnicę między mediami tradycyjnymi a nowymi mediami. Nowe media umożliwiają użytkownikom nie tylko odbieranie treści, ale też ich nadawanie na dużą skalę.

4.

Czas: 10 min
Forma: dyskusja
Pomoce: **materiał pomocniczy dla prowadzącego „Potrzeby i media”**.

Korzystając z **materiału pomocniczego dla prowadzącego „Potrzeby i media”**, przeczytaj krótką historię Edyty i Tomka. Zapytaj uczestników i uczestniczek, z jakiego medium poradziłyby skorzystać Edycie, a z jakiego Tomkowi. Poproś uczestników i uczestniczki o uzasadnienie odpowiedzi. Podsumuj, zwracając uwagę, że każde medium ma swoją specyfikę i powinniśmy dobierać media w zależności od naszych potrzeb. Edycie można polecić telewizję — są tam łatwo dostępne różne kanały, gdzie znajdzie relacje sportowe z zawodów. Tomkowi warto polecić internet — znajdzie tam najbardziej aktualne informacje, również te dotyczące wąskich, specyficznych tematów.

Ewaluacja

Czy po przeprowadzonych zajęciach uczestnicy i uczestniczki:

- potrafią wyjaśnić, kto jest nadawcą, a kto odbiorcą w nowych i tradycyjnych mediach?
- rozumieją różnicę między odbieraniem a nadawaniem informacji?
- potrafią podać przykłady nadawania i odbierania informacji?
- wiedzą, że mogą wybierać różne media w zależności od potrzeby?

Opcje dodatkowe

Ćwiczenie 1 możesz przeprowadzić w inny sposób:

Powiedz uczestnikom i uczestniczkom, że za chwilę spróbujecie razem przedstawić, czym różni się komunikacja za pomocą telewizji, radia, prasy i internetu. Powiedz, że wspólnie odegracie dwie scenki według następujących scenariuszy.

1. Pierwszy scenariusz: poproś jedną chętną osobę, żeby wstała i opowiedziała o dzisiejszej pogodzie, pozostałą część grupy poproś, żeby siedziała.
2. Drugi scenariusz: poproś kilka osób, żeby wstało, a kilka, żeby siedziało. Powiedz wszystkim, że teraz w dowolnym momencie mogą wstawać lub siadać, a także opowiadać komu chcą o dzisiejszej pogodzie.

Następnie zapytaj grupę, który układ według nich mógł przedstawiać komunikację za pośrednictwem radia, telewizji i prasy. Pierwszy czy drugi scenariusz? Zwróć uwagę na różnice między telewizją, radiem i prasą a internetem:

- za pośrednictwem telewizji i radia komunikacja jest jednostronna — twórcy decydują o treści komunikatów (np. zawartości programu na dany dzień), a odbiorcy mogą jedynie wybierać między poszczególnymi treściami;
- komunikacja w internecie jest wielostronna — każda osoba może być odbiorcą, jak i nadawcą treści.

MATERIAŁY

materiał pomocniczy dla grup „Media i komunikacja”

materiał pomocniczy dla grup „Nadawanie i odbieranie”

materiał pomocniczy dla prowadzącego „Potrzeby i media”

ZADANIA SPRAWDZAJĄCE

Zadanie 1.

Przyporządkuj poniższe czynności do kategorii.

Kategorie:

- nadawanie informacji
- odbieranie informacji

Elementy do przyporządkowania:

- pisanie bloga; [rozwiązanie: 1]
- przeglądanie tablicy na portalu społecznościowym; [rozwiązanie: 2]
- napisanie komentarza na forum internetowym; [rozwiązanie: 1]
- zamieszczenie zdjęcia na stronie internetowej; [rozwiązanie: 1]
- oglądanie strony internetowej; [rozwiązanie: 2]
- granie w grę na portalu z grami; [rozwiązanie: 2]
- czytanie plotek na portalu z plotkami; [rozwiązanie: 2]
- komentowanie artykułu na stronie internetowej; [rozwiązanie: 1]
- dzielenie się śmiesznymi obrazkami z innymi; [rozwiązanie: 1]
- wypełnienie ankiety dotyczącej ulubionej postaci z filmu; [rozwiązanie: 1]
- ściągnięcie filmu; [rozwiązanie: 2]
- polubienie zdjęcia. [rozwiązanie: 1]

Zadanie 2.

Zaznacz zdania prawdziwe i zdania fałszywe.

1. Radio, telewizja i prasa nazywane są mediami tradycyjnymi. [rozwiązanie: prawda] [Prawda/Falsz]
2. Internet umożliwia tylko jednostronną komunikację. [rozwiązanie: fałsz] [Prawda/Falsz]
3. Niektóre czynności mogą być jednocześnie związane z nadawaniem i odbieraniem informacji. [rozwiązanie: prawda] [Prawda/Falsz]

4. Internet nie jest zaliczany do grupy mediów tradycyjnych. [rozwiązanie: prawda] [Prawda/Fałsz]
5. Rozmawiając z kimś na czacie jesteś jednocześnie nadawcą i odbiorcą. [rozwiązanie: prawda] [Prawda/Fałsz]
6. Media społecznościowe, na przykład blogi to media tradycyjne. [rozwiązanie: fałsz] [Prawda/Fałsz]
7. Radio, telewizja, prasa i internet dają swoim odbiorcom możliwość współtworzenia w równym stopniu treści. [rozwiązanie: fałsz] [Prawda/Fałsz]
8. Wiadomości telewizyjne nie dają możliwości dwustronnej komunikacji. [rozwiązanie: prawda] [Prawda/Fałsz]

SŁOWNICZEK

- **komunikacja:** przekazywanie i odbieranie informacji pomiędzy ludźmi lub urządzeniami
- **media nowe:** nowe środki przekazu. Są interaktywne, każdy może być nadawcą i odbiorcą, działają dzięki internetowi
- **media tradycyjne:** prasa drukowana, radio, telewizja

CZYTELNIA

- Godzic Wiesław, Drzał-Sierocka Aleksandra, **Raport o mediach audiowizualnych**, Kongres Kultury Polskiej [dostęp: 25.11.2013], dostępny w internecie: http://www.kongreskultury.pl/title,Raport_o_mediach_audiowizualnych,pid,143.html.

Tekst: Joanna Ruta Baranowska, scenariusz: Weronika Paszewska, konsultacja merytoryczna: Ewa Murawska-Najmiec. Materiał pochodzi z serwisu edukacjamedialna.edu.pl prowadzonego przez Fundację Nowoczesna Polska.

Udostępniono na licencji [Creative Commons Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach 3.0](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/).

Źródło: <http://edukacjamedialna.edu.pl/lekcje/media-nadawcy-i-odbiorcy/>.

Publikacja dofinansowana ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Podstawa programowa:

Historia i społeczeństwo, II poziom edukacyjny

Cele kształcenia

IV. Zainteresowanie problematyką społeczną.

Treści nauczania

4. Państwo.

Podstawa programowa 2017:

Język polski, IV-VI klasa

Treści nauczania

Uczeń identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi.

Uczeń rozwija umiejętności efektywnego posługiwania się technologią informacyjną oraz zasobami internetowymi i wykorzystuje te umiejętności do prezentowania własnych zainteresowań.

Wiedza o społeczeństwie, IV-VIII klasa

Treści nauczania

Uczeń przedstawia funkcje i rodzaje środków masowego przekazu; wyjaśnia znaczenie środków masowego przekazu dla wolności słowa.